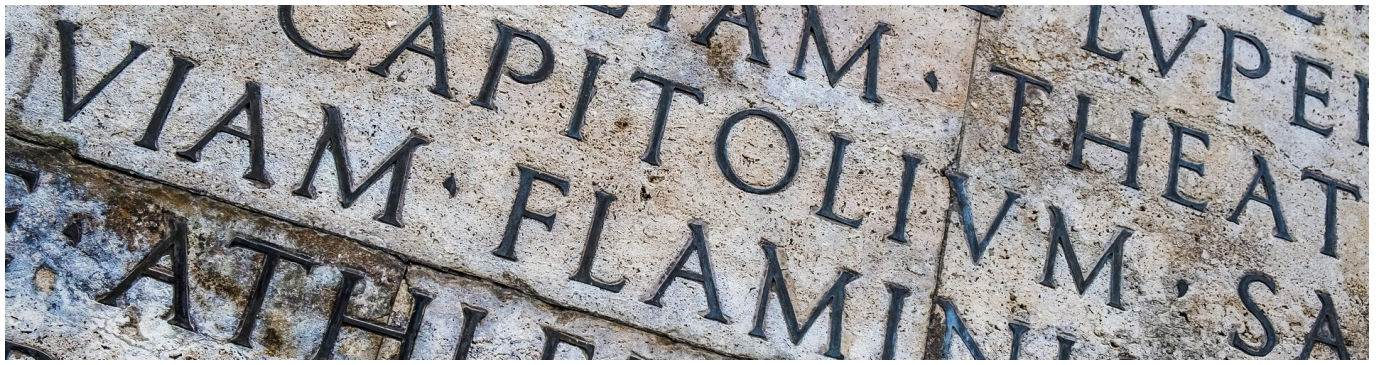
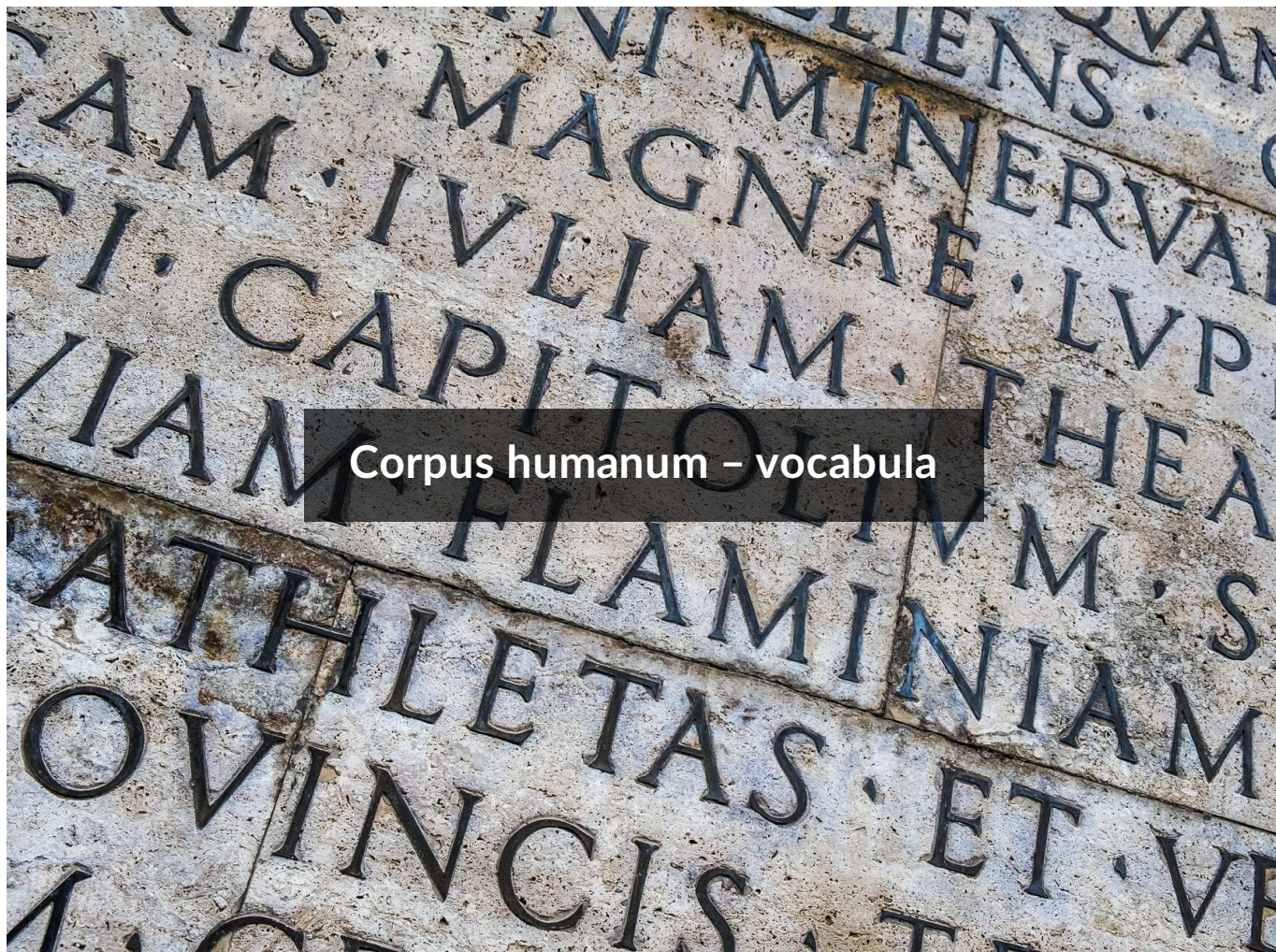

Corpus humanum – vocabula

- [Corpus humanum – vocabula](#)

Corpus humanum – vocabula

Ważne daty

460 p.n.e. – rodzi się [Hippokrates z Kos](#), lekarz grecki i prekursor medycyny

IV w. p.n.e. – powstaje Corpus Hippocraticum, zbiór około 70 pism lekarskich stworzonych przez Hippokratesa

I w. n.e. – żyje i tworzy [Celsus](#), autor dzieła *De medicina libri octo*

23-79 n.e. – żyje i tworzy [Caius Plinius Secundus](#), autor dzieła *Historia naturalis*

129 n.e. – rodzi się [Galen](#), najsłynniejszy lekarz starożytny obok Hippokratesa

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

I. W zakresie kompetencji językowych. Uczeń:

8. dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii:

17) potrafi korzystać ze słownika łacińsko-polskiego przy sporządzaniu przekładu;

19) dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego z zakresu tekstów określonych w kanonie na język polski, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową;

II. W zakresie kompetencji kulturowych. Uczeń:

14. potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej i rzymskiej oraz kultur późniejszych następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku:

1) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym,

2) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej, sztuk plastycznych, sztuk wizualnych.

III. W zakresie kompetencji społecznych. Uczeń:

5) dzięki poznaniu źródeł kultury polskiej, europejskiej i światowej staje się jej świadomym odbiorcą i uczestnikiem.

Nauczysz się

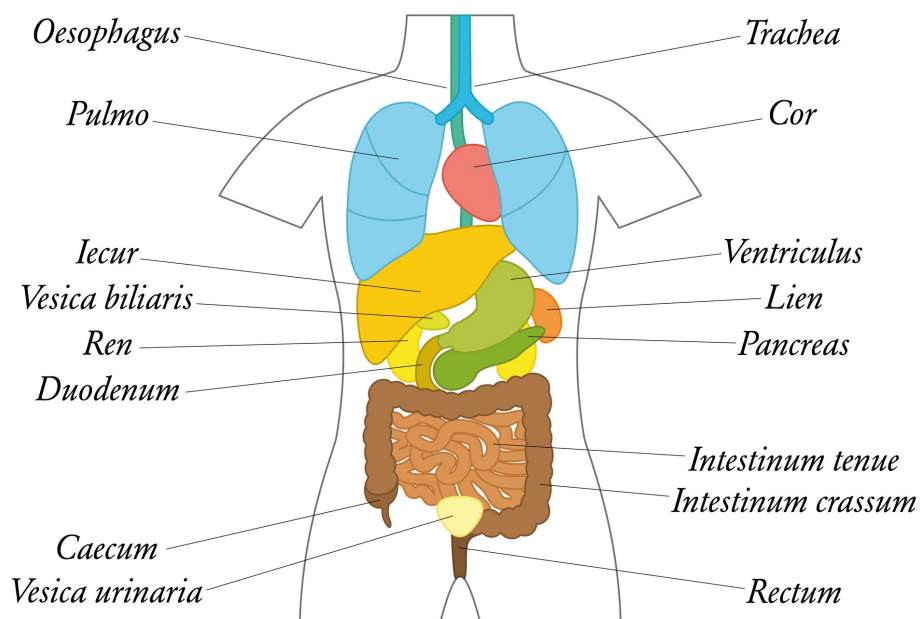
używać słownictwa związanego z ciałem ludzkim;

wskazywać części ludzkiego ciała w języku łacińskim;

tłumaczyć tekst *Corpus humanum*;

definiować pojęcia: [pulmonologia](#), [manualny](#).

Ciało człowieka

Ciało człowieka, online-skills, CC BY 3.0

Ćwiczenie 1

Wybierz właściwe uzupełnienie poniższego zdania.

Homines vident et audiunt.

auribus

oculibus

oculis

oculos

auros

Corpus humanum

Język łaciński
i Kultura Antyczna

CIAŁO LUDZKIE

Film dostępny na portalu epodreczniki.pl

Film animowany pod tytułem *Corpus humanum* prezentuje omówienie części ciała człowieka. Pierwszy ekran to kobieta o długich brązowych włosach, ubrana jest w niebieską koszulkę, trzyma się za ramię. Lektor czyta tekst: *Bracchium membrum est et crus membrum est. In brachio manus est, in crure pes. Quinque digiti manus sunt: pollex, index, digitus medius, digitus anularis, digitus minumu (parvus). Quinque digiti pedis sunt: hallux, digitus secundus, digitus medius, digitus quartus, digitus minimus. Ramię jest częścią ciała i goleń jest częścią ciała. Częścią ręki jest dłoń, częścią nogi jest stopa. Jest pięć palców ręki: kciuk, palec wskazujący, palec środkowy, palec serdeczny i palec mały. Druga scena przedstawia widok przekroju człowieka, jest to wygląd anatomiczny. Lektor czyta tekst: *Corpus humanum . In corpore unum caput est. In capite sunt oculi et aures, nasus et os. Supra caput capilli sunt. Supra oculos frons est. Infra oculos genae sunt. Ciało ludzkie. W ciele ludzkim jest jedna głowa. Na głowie umieszczone są oczy i uszy, nos i usta. Na głowie są włosy. Nad oczami znajduje się czoło. Poniżej oczu są policzki. Trzecia scena przedstawia zbliżenie na nogę kobiety. Trzecia scena to moment, w którym kobieta trzyma się za piszczel. Lektor czyta tekst: *Membrum inferius femur, genu, crus et pedem continet. Collum caput cum trunco corporis iungit, ubi viscera locata sunt. Partes trunci sunt: thorax, abdomen, pelvis. Kończyna dolna składa się z uda, kolana, golenia i stopy. Szyja łączy głowę z tułowiem ciała, w którym umieszczone są wnętrzności. Częściami tułowia są: klatka piersiowa, brzuch i miednica. Czwarta scena przedstawia mężczyznę leżącego w łóżku. Na jego głowie widoczny jest kompres, w ustach ma termometr. Lektor czyta tekst: *Medicus morbi originem cognoscere debet. Aegrotorum examinatio ex interrogatione, auscultatione, palpatione, percussione, analysibusque variis constat. Lekarz powinien poznać źródło choroby. Badanie (diagnozowanie) chorego składa się z wywiadu, osłuchiwania, kołatania, opukiwania i różnych badań. Piąta scena przedstawia dwie osoby w garniturach, które podają sobie dłoń. Lektor czyta tekst: *Homo imbecillus. Imbecillus*****

homo, qui bene concoquit, mane tuto surget; qui minus bene concoquet diutius quiescere debet. Imbecillus homo meridianum solem, matutinum et vespertinum frigus cavebit. Longis diebus somnus meridianus necessarius erit. Człowiek osłabiony. Człowiek osłabiony, który dobrze trawi, rano bezpiecznie powstanie; ten, który nie tak dobrze będzie trawił, powinien odpoczywać dłużej. Człowiek osłabiony będzie się wystrzegał południowego słońca oraz porannego i wieczornego zimna. W długie dni konieczny będzie sen w południe. Szósta scena przedstawia płynące czerwone krwinki w żyłę. Lektor czyta tekst: De Deo Aesculapo . Apud Graecos medicinae deus et patronus Aesculapius putabatur. Aesculapius multa templa habebat. Epidauri clarum templum Aesculapii erat, in quo serpens sacer servabatur. O bogu Eskulapie. U Greków za boga i patrona medycyny uważany był Eskulap. Eskulap miał wiele świątyń. Słynna świątynia Eskulapa znajdowała się w Epidauros, przechowywany był w niej święty wąż. vena, venae, f – żyła Rzeczownik rodzaju żeńskiego. Kolejna scena przedstawia lekarza ze stetoskopem. Lektor czyta tekst: De Romanorum medicina . Romanis medicina diu ignota erat. Primum herbarum scientia medicina erat. Romani servos medicos habebant. Hi morbos curabant, vulnera sanabant, medicamenta parabant. O medycynie Rzymian. Medycyna długo była nieznana Rzymianom. Najpierw medycyną było ziołolecznictwo. Rzymianie mieli niewolników zajmujących się medycyną. Ci leczyli choroby, uzdrawiali rany, przygotowywali leki. Następna scena przedstawia kolorowe pigułki – leki. Lektor czyta tekst: De medicamentorum introductione. Medicamenta in organismum humanum viis variis introducuntur: per os, per rectum, sub linguam, sub cutem, intra musculos. In morbis nonnullis dieta severa adhibetur. Aegroti post medicamentorum assumptionem cito ad sanitatem perveniunt. O przyjmowaniu leków. Leki są wprowadzane do organizmu różnymi drogami: doustnie, doodbytniczo, pod język, podskórną, domięśniowo. W niektórych chorobach stosuje się surową dietę. Po przyjęciu leków chorzy szybko wracają do zdrowia. Ostatnia scena przedstawia palec serdeczny. Corpus humanum. Corpus humanum e capite, collo, trunco, membris constat. Corpus hominis quattuor membra habet: duo membra superiora et duo membra inferiora. Membrum superius ex brachio, cubito, antebrachio, manu et digitis manus constat. Ciało ludzkie. Ciało ludzkie składa się z głowy, szyi, tułowia i kończyn. Ciało ludzkie wyposażone jest w cztery kończyny: dwie kończyny górne i dwie kończyny dolne. Kończyna górna składa się z ramienia, łokcia, przedramienia, dłoni i palców.

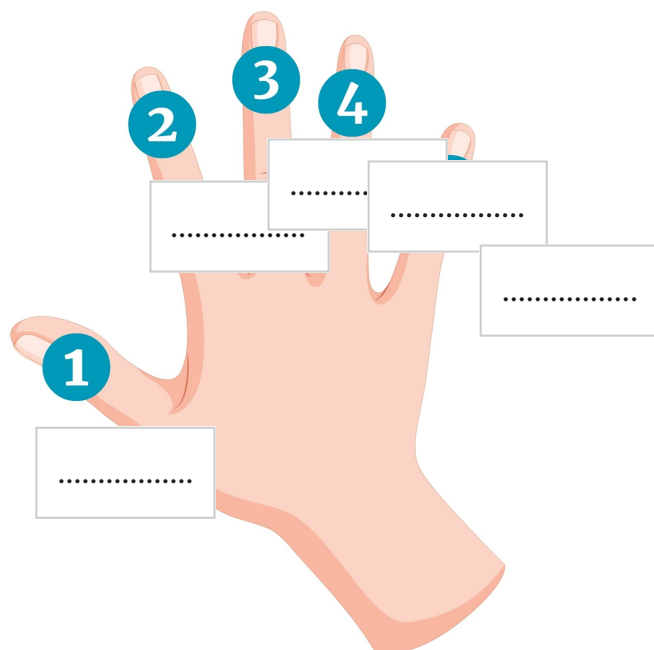

Zadania

Ćwiczenie 2

Przyporządkuj nazwę do odpowiedniego palca

digitus secundus, digitus medius, digitus quartus, hallux, digitus minimus

Ćwiczenie 3

Przetłumacz nazwy wybranych części ciała na język polski.

caput -

bracchium -

crus -

Ćwiczenie 4

Do łacińskich nazw części ciała dopasuj ich odpowiednik w języku polskim.

collum

włosy

capilli

ucho

nasus

nos

auris

szyja

oculus

oko

supercilium

brew

Ćwiczenie 5

Na podstawie wiedzy zdobytej z filmu uzupełnij poniższy tekst.

In corpore unum est. In capite sunt et aures,
 et os. Supra caput sunt.

Ćwiczenie 6

Do łacińskich zdań dopasuj ich polskie odpowiedniki.

Medicus aegrum sanat:

Medicus aegrum sanavit:

Medicus aegrum sanum facit:

Medicus aegrum sanum fecit:

Lekarz uzdrawia chorego.

Lekarz uzdrawia chorego.

Lekarz uzdrowił chorego.

Lekarz uzdrowił chorego.

Ćwiczenie 7

Tekst do samodzielnego tłumaczenia

Polecenie 1

Przetłumacz poniższy tekst.

Corpus humanum

Corpus humanum quattuor membra habet: duo brachia et duo crura. Bracchium membrum est et crus membrum est. In brachio est manus, in crure pes. Duae manus et duo pedes in corpore humano sunt. In corpore unum caput est, non duo capita. In capite sunt oculi et aures, nasus et os. Super caput capillus est. Capillus virorum non tam longus est quam feminarum. Supra oculos frons est. Infra oculos genae sunt. Post frontem est cerebrum. Qui cerebrum parvum habet stultus est. Os est inter duo labra. In ore lingua et dentes insunt. Dentes sunt albi ut margaritae. Lingua et labra rubra sunt ut rosae. Homines oculis vident et auribus audiunt. Homo qui oculos bonos habet bene videt, qui oculos malos habet male videt. Qui aures bonas habet bene audit, qui aures malas habet male audit. Syra male audit, ea enim aures malas habet.

Źródło: H. Orberg, *Lingua latina per se illustrata. Pars I. Familia Romana*, s. 77, Grena 2003

Tłumaczenie

capillus, i – włosy

frons, tis, f – czoło

gena, ae – policzek

infra – w dole, poniżej

nasus, i – nos

supra – wyżej, powyżej

Słowniki

Słownik pojęć

pulmonologia

dział medycyny zajmujący się diagnostyką, leczeniem i profilaktyką chorób układu oddechowego, od łac. pulmo, onis – płuco.

okulistyka

dział medycyny zajmujący się leczeniem chorób oczu, od łac. oculus, i – oko.

manualny

dotyczący ręki, wykonywany ręką, od łac. manus, us – ręka.

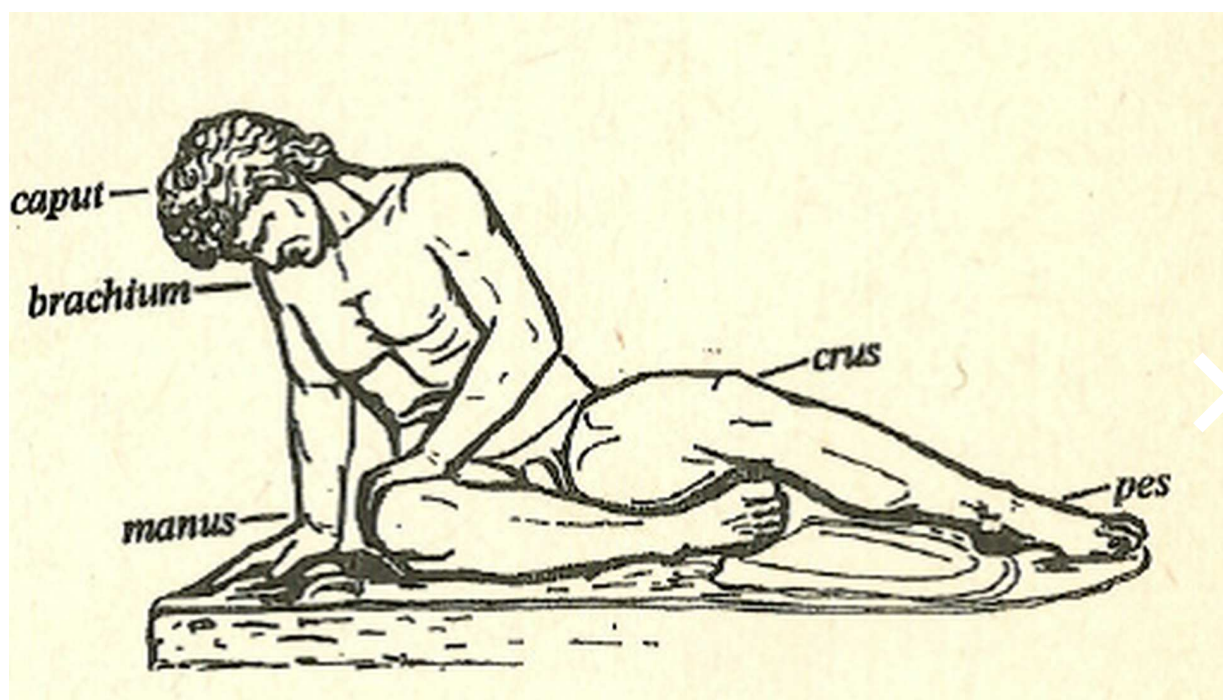
dentysta

lekarz zajmujący się chorobami zębów, od łac. dens, dentis – ząb.

Słownik łacińsko-polski

Źródło: online skills, licencja: CC0.

Galeria dzieł sztuki

Ciało człowieka, [w:] W. Popiak, „Rudimentae Linguae Latinae Medicinalis”, Warszawa, 1986., CC BY 3.0

Bibliografia

A. Kołodziej, S. Kołodziej, *Lingua Latina medicinalis*, Warszawa 2006.

H. Orberg, *Lingua latina per se illustrata. Pars I. Familia Romana*, Grena 2003.

W. Popiak, *Rudimenta linguae Latinae medicinalis*, Warszawa 1975

J. Wikarjak, *Gramatyka opisowa języka łacińskiego*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 2013